

Մ Ա Յ Ր Հ Ա Յ Ր Ե Ն Ի Գ Ո Ւ Մ

Լ Ո Ւ Ր Ե Ր Մ Ա Յ Ր Հ Ա Յ Ր Ե Ն Ի Գ Ո Ւ Ց

Արձեքավոր ժողովածու.— Հայաստանի Գիտությունների ակադեմիայի Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտը սկսել է «Նյութեր հայ ազգագրության և բանահյուսության» մատենաշարի հրատարակումը: Այդ մատենաշարի առաջին ժողովածուն է բանահավաք Խաչերևու Փորքչյանի կազմած գիրքը՝ «Նոր Նախիջևանի հայ ժողովրդական բանահյուսությունը» վերնագրով: Ժողովածուի մեջ տրված են Նոր Նախիջևանի հայ գաղութի ծիսական, կենցաղային, սիրո երգերը, հետաքրքիր տեղեկություններ գաղութի պատմության վերաբերյալ, ինչպես նաև ազգագրական այլ նյութեր, առակներ, ասացվածքներ, հանելուկներ և այլն:

Աշխատություն հայկական ձեռագործության մասին.— Հայկական ձեռագործության հայտնի գիտակ է Սերիկ Դավթյանը: Ավելի քան 20 տարի է, ինչնա զբաղվում է կիրառական արվեստի այդ ճյուղով: Լրկարամյա պրպտումների արդյունք է նրա «Հայկական ժանյակ» աշխատասիրությունը, որի մեջ քննության է առնված ժանյակագործության ծագման, զարգացման և տարածման պատմությունը Հայաստանում: Իր ուսումնասիրության համար հեղինակը հիմք է ընդունել ո՛չ միայն մեր թանգարաններում եղած պատմական զարդանմուշներն ու հագուստները, այլ և մեր մանրանկարչությունը, որմնանկարչությունը, ճարտարապետությունը:

Գիրքը սկսվում է Մ. Սարյանի երկու խոսքով. նա բարձր է գնահատում հեղինակի աշխատությունը:

Տիգրան Պետրոսյանը Հայաստանում.— Իր փառավոր հաղթանակից մի քանի օր հետո շախմատի աշխարհի կրկնակի չեմպիոն Տիգրան Պետրոսյանը այցելեց նաև Լենինական, Կիրովական, Դիլիջան, Արտաշատ, Հոկտեմբերյան և այլ վայրեր, ամենուրեք արժանանալով ջերմ, սիրալիր և խանդավառ ընդուն-

մելության: Տ. Պետրոսյանին ընկերացել էր նրա մարտավա և մարզիչ Իսահակ Բոլեսլավսկին:

Երևանում աշխարհի չեմպիոնը եղավ մի շարք խոշոր գործարաններում, բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում, Գիտությունների ակադեմիայում և այլուր, ինչպես նաև Հայֆիլհարմոնիայի համերգային մեծ դահլիճում հանդիպում ունեցավ մայրաքաղաքի սպորտասեր հասարակության հետ:

Գիտությունների ակադեմիայում ողջունելով Տ. Պետրոսյանին, ակադեմիկոս Վ. Համբարձումյանն ասաց.

— Ծախմատը թերևս միակ բնագավառն է, որտեղ կոնկրետ կերպով կարելի է ի հայտ բերել, թե՛ ո՛վ է ուժեղ և ո՛վ՝ թույլ, որտեղ կարելի է ճշգրիտ որոշել մտքի ուժը: Մեր երիտասարդությունը պետք է հետևի Պետրոսյանի օրինակին:

Հունիսի 28-ին Տ. Պետրոսյանը ներկա եղավ Երևանի շախմատային ակումբի շենքի հիմնարկեքին և իր ձեռքով դրեց հիմքի առաջին քարը: Մեկնելուց առաջ աշխարհի չեմպիոնը իր տիկնոջ հետ այցելություն տվեց Վեհափառ Հայրապետին, արժանանալով Նորին Սրբության ջերմ ընդունելությանը:

Հայ հեղինակները վրացերեն թարգմանությամբ.— Վրաց գրողները և գրասեր հասարակությունը միշտ էլ հետաքրքրություն են տածել դեպի հայ գեղարվեստական գրականությունը դեռ անցյալ դարից սկսած: Զանազան ժամանակներում լույս են տեսել Պոռչյանի, Աղայանի, Սունդուկյանի, Թումանյանի, Իսահակյանի, Ծիրվանգադեի, Նար-Դոսի և այլ հեղինակների առանձին գործերը: Ռաֆֆու «Խեցնի» լույս է տեսել դեռևս 1903 թվականին:

Սովետական շրջանում հայ հեղինակները ավելի հաճախ են լույս ընծալվել վրացերեն: Չարենցի, Ակսել Բակունցի, Ստ. Զորյանի, Դ. Դեմիրճյանի,

Գ. Սարյանի, Հր. Քոչարի, Հ. Ղուկասյանի և ուրիշ գրողների առանձին գործերը միշտ էլ թարգմանվել ու տպագրվել են և մեծ ընդունելություն գտել վրաց. ընթերցողների շրջանում:

1964 թվականին Վրաստանի Պետհրատի հրատարակությամբ լույս տեսավ Ռաֆֆու հատընտիր ժողովածուն: Ծուռով մանկա-պատանեկան հրատարակչությունը առանձին գրքով լույս է ընծայելու Ռաֆֆու «Խենթը» մոր թարգմանությամբ, 15000 տպաքանակով:

Արժեքավոր աշխատություն հայ երգի մասին.— «Հայ ժողովրդական երգը»—այսպես է կոչվում վերջերս Մոսկվայում ռուսերեն լեզվով լույս տեսած երաժշտագետ Ռոբերտ Աթայանի աշխատությունը: Գիրքը արժանացել է ռուս և հայ հասարակության լայն խավերի ուշադրությանը:

Հեղինակը հակիրճ ու մատչելի ձևով տվել է հայ ժողովրդական երգի ձևերն ու ժանրերը: Առանձին գլուխներ են նվիրված աշխատանքային, կենցաղային, սիրային և գուսանական երգերին, ինչպես նաև հայրեններին ու տաղերին:

Ընդունելությունները բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում.— Հայաստանի բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում սկսվել են ընդունելության նախապատրաստությունները: Այս տարի ընդունելության պայմանները շատ ավելի դժվար են, քան անցյալ տարիներին, քանի որ միջնակարգ ուսումնական հաստատություններում ավարտողների թիվը կազմեց 34 600 հոգի:

Որպեսզի այս շրջանավարտները դուրս չմնան միջոցներ են ձեռք առնվել հնարավորին չափ շատ մարդ ընդունել ԲՈՒՀ-երում և տեխնիկումներում: Լենինականում բացվելու է ինքնուրույն մանկավարժական ինստիտուտ, Երևանի Պոլիտեխնիկական ինստիտուտում ստեղծվում է մոր ֆակուլտետ, բոլոր ԲՈՒՀ-երում և տեխնիկումներում ուսանողության թիվն ավելացվելու է մեկ երրորդով անցյալ տարիների հետ համեմատած: Համապատասխան չափով ավելանալու է նաև երեկոյան և հեռակա ԲՈՒՀ-երում ընդունվողների թիվը:

«Մարտիրոս Սարյան» ֆիլմը.— Հանրապետության կինո-թատրոններում մեծ հաջողությամբ ցուցադրվում է «Մարտիրոս Սարյան» գունավոր ֆիլմը, որը պատրաստել է «Հայ ֆիլմ» կինոստուդիան: Նկարը պատմում է մեծատաղանդ նկարչի կյանքի և ստեղծագործական աշխատանքների մասին:

Ֆիլմը ցուցադրվում է նաև Սովետական Միության մյուս հանրապետությունների կինո-թատրոններում, ամենուրեք արժանանալով հանդիսականների բարձր գնահատականին:

Նկարիչ Հովհաննես Զոմյանի ցուցահանդեսը.— Երևանում, ճարտարապետների տանը տեղի ունեցավ նկարիչ Հովհաննես Զոմյանի ստեղծագործությունների ցուցահանդեսը: Ներկայացված են շուրջ

հարյուր կտավներ՝ ջրաներկ և գրաֆիկական աշխատանքներ: Ցուցահանդեսը արժանացավ արվեստասեր հասարակության ջերմ ընդունելությանը:

Նկարիչ Հովհաննես Զոմյանը հայրենադարձ է: Նա հայրենիք է վերադարձել Լիբանանից և բնակություն հաստատել Երևանում:

Հա եպի Բայկական էստրադային նվագախումբը.— Հունիսի վերջերին Երևանում մի շարք համերգներով հանդես եկավ Հայկաի հայկական էստրադային նվագախումբը, որը կոչվում է «Ռուբին»: Խմբի բոլոր անդամները, ներառյալ նաև ղեկավարը (Սուրեն Գահվեճյան) սիրողներ են՝ տարբեր զբաղմունքի տեր մարդիկ: Համերգային ծրագրի մեջ մտնում էին հայկական, արաբական և եվրոպական երգեր:

Երևանցիները ջերմ ընդունելություն ցույց տվին խմբի անդամներին գնահատելով նրանց կատարողական արվեստը:

«Պեպոն» օպերային ներկայացմամբ.— Երևանի Ծառույցյան թատրամասի կուլտուրայի տանը տեղի ունեցավ հետաքրքիր ներկայացում՝ քեմադրվեց «Պեպոն» օպերան, որի երաժշտությունը գրել է կոմպոզիտոր Ա. Հովհաննիսյանը: Ներկայացմանը մասնակցում էին և՛ դերասաններ, և՛ սիրողներ: Բեմադրությունը կատարել էին թոշակառու Գ. Բաղդասարյանը և հանրապետության ժողովրդական արտիստ Ս. Ծախիջանյանը: Ա. Սպենդիարյանի անվան թատրոնի դիրիժոր Ֆ. Ֆլոդորովը, ժողովրդական նկարիչ Ա. Ծաքարյանը, բալետմեյստեր Հ. Ղափրյանը և կոմպոզիտոր Օ. Վազեցզեյանը իրենց սիրալիր մասնակցությունը քերին ներկայացման հաջողությանը:

«Պեպոն» դերը կատարեց պետօպերայի մեներգիչ Հ. Բարաջյանը, Կեկելի դերը՝ տնային տնտեսուհի Է. Խաչատրյանը, Զիմզիմովի դերը՝ Ս. Ծախիջանյանը: Մյուս դերերը կատարեցին կուլտուրայի տան սիրողները: Ներկայացումն անցավ հաջողությամբ:

«Բարեկամություն» թատրոնի մոր հյուրերը.— Երևանի «Բարեկամություն» թատրոնի հերթական հյուրերն էին Թբիլիսիի Ծոթա Ռուստավելու անվան Վրացական պետական ակադեմիական թատրոնի դերասանները: Հունիսի 15-ին և 16-ին նրանք Սունդուկյանի անվան թատրոնի շենքում խաղացին «Արքա Լիր» ողբերգությունը: Լիր արքայի դերը կատարում էր Սովետական Միության ժողովրդական արտիստ, պետական և լենինյան մրցանակների դափնեկիր Սերգո Զաքարիան:

Երկու ներկայացման ժամանակ էլ դահլիճը լեփ-լեցուն էր Երևանի թատերասեր հասարակությամբ: Հանդիսականները չափազանց ջերմորեն ընդունեցին ներկայացումները:

Վրաց դերասանները Երևան ժամանելու հաջորդ օրը ամբողջ խմբով եղան Էջմիածնում: Այցելություն տվին Վեհափառ Հայրապետին: Հանդիպումը Նորին Սրբության հետ անցավ ջերմ, բարեկամական մթնոլորտում:

Ջրոսայգի թանգարան.— Երևանի մոտ է գտնվում հռչակավոր Կարմիր Բլուրը կամ հին ուրարտական Էրիբունի ամրոցը: Շուրջ 25 տարի է, ինչ այստեղ պեղումներ են կատարվում, հայտնաբերելով մորաճոր մյուսեր հին ուրարտացիների վերաբերյալ:

Կարմիր Բլուրն այժմ առնված է մայրաքաղաքի սահմանների մեջ: Քաղաքի իշխանությունները որոշել են բլուրը և մրա շրջակայքը վերածել թանգարան-գրոսսպոլու, որի նախագիծը արդեն կազմված է: Ուրարտական միջնաբերդը և հին բնակելի թաղամասերը կկազմեն ապագա գրոսսպոլու կենտրոնական մասը: Ծրագրվել է մի քանի շինություններ վերականգնել իրենց նախկին տեսքով: Բլուրի լանջերին և շուրջը կստեղծվի անտառ 15 հեկտար տարածությամբ: Անտառում կաճեցվեն այնպիսի ծառատեսակներ, որոնք, ըստ գիտնականների վկայության, այստեղ աճել են ուրարտական շրջանում: Անտառում կլինի նաև լճակ:

Ջրոսայգին կունենա թանգարանի մասնավոր շենք, ուր ցուցադրվելու են Էրիբունիում հայտնաբերված առարկաները:

Ծարունակվում է Պետական համալսարանի կառուցումը.— Շուրջ տասը տարի է, ինչ շարունակվում է Երևանի Պետական համալսարանի մոտ շենքի կառուցումը, փոխարենը այն երեք հարկանի միակ շենքի, ուր տեղավորված էր համալսարանը, ավելի քան 80 տարի: Այժմ համալսարանի մոտ ուսումնական շենքերը կազմում են մի ամբողջ ավան Այգեստան կոչվող թաղամասում:

Անցյալ տարի ավարտվեց կենտրոնական 7 հարկանի շենքը, ուր տեղավորված են մեծ հանդիսասրահը, միստերի դահլիճը, գրապահոցը, վարչական հաստատությունները և այլն: Մինչև այս տարվա վերջերը կավարտվեն 2 մոտ, խոշոր շենքերի կառուցումները:

Եկող տարի նորքում կսկսվեն մի ամբողջ շարք շենքերի շինարարությունները, ուր տեղավորելու են համալսարանի լաբորատորիաները՝ հագեցված ժամանակակից սարքավորումներով: Այս շենքերում են տեղավորվելու մաթեմատիկայի, քվանտային օպտիկայի, ֆիզիկայի, անալիտիկ քիմիայի, կիբեռնետիկայի և այլ լաբորատորիաները: Բոլոր այդ շենքերը միասին կգրավեն 75 հեկտար տարածություն:

Արվեստի շաքաթ Ջանգեզուրում.— Արդեն կարծեթ թե ավանդական բնույթ է ստանում Հայաստանի զանազան շրջաններում արվեստի շաքաթներ կալմակերպելը: Այդպիսի շաքաթներ են անցկացվել Լենինականում, Կամոյում (Նոր Բայազետ), Իջևանում:

Հունիսի վերջերին արվեստի շաքաթ անցկացվեց Ջանգեզուրի կենտրոնում՝ գողտրիկ Գ. րիսում և Սիսիանում: Լենինային Հայաստանի ժողովրդին հյուր էին եկել Հայֆիհարմոնիսի լավագույն խմբերը և մենակատարները, ժողովրդական արտիստներ Գոհար Գասպարյանը, Արթուր Այդինյանը, Սուրենյանի և Պարոնյանի անվան թատրոնների դերասանական խմբերը և ուրիշներ: Ինչպես Գորիսում և Սիսիանում, այնպես էլ այդ շրջանների գյուղերում և ավաններում տեղի ունեցան ճոխ համերգներ, որոնք անցան բացառիկ խանդավառ մթնոլորտում: Լեռնաշխարհի մարդիկ ամենուրեք չափ ջերմ և սրտաքաց ընդունելություն ցույց տվին արվեստի վարպետներին:

Միաժամանակ Գորիսում և Սիսիանում կազմակերպվել էին ժողովրդական ցուցահանդեսներ:

Ղափանի զարգացման հեռանկարները.— Տարեց տարի աճում, զարգանում և զեղեցկանում է Հայաստանի լեռնագործների քաղաքը՝ Ղափանը:

Այս տարի շահագործման կհամընկնի պղնձահանքաքարի վերամշակման ու հարստացման մոտ գործարանը: Հին գործարանը կառուցվել էր 35 տարի առաջ: Նոր գործարանը հնարավորություն կտա պղնձահումքի արտադրությունը գրեթե կրկնապատկել: Առաջինս մի քանի տարում կառուցվելու է հանքաքարի մանրացման ու տեսակավորման գործարան, լեռնահանքային մեքենաների վերանորոգման ու տեսակավորման գործարան, լեռնահանքային մեքենաների վերանորոգման գործարան, բոլոր տեսակի հարմարություններով, ինչպես նաև ասֆալտբետոնի և երկաթբետոնի շինվածքների գործարաններ՝ քաղաքի պահանջները բավարարելու համար: Նախատեսվում է Ղափանում ևս կառուցել պղնձաձուլական գործարան:

Խոշոր աշխատանքներ են տարվում քաղաքի բարեկարգման և բնակարանային շինարարության գծով: Էլեկտրականացվելու է Ղափան—Միջևան երկաթուղագիծը, ընդարձակվելու է երկաթուղային կայարանը և քարեկարգվելու ու լայնացվելու է Ղափան—Քաջաքան—Մեղրի խճուղային ճանապարհը:

